

Latvijas Republikas Senāts

SPRIEDUMS

Rīgā 2025. gada 9. decembrī

Senāts šādā sastāvā: senatore referente Ināra Garda, senatori Normunds Salenieks un Gvido Ungurs

izskatīja rakstveida procesā civillietu /Persona A/ prasībā pret /Persona F/ par ieguldījuma bijušā laulātā atsevišķajā mantā atlīdzināšanu sakarā ar prasītājas /Persona A/ kasācijas sūdzību par Kurzemes apgabaltiesas 2025. gada 12. jūnija spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar 2018. gada ././ jūlijā likumīgā spēkā stājušos /nosaukums/ rajona tiesas 2018. gada /datums/ spriedumu šķirta laulība, kas noslēgta starp /Persona F/ un /Persona A/ (pirmslaulības uzvārds – /uzvārds/) /datums/ /nosaukums/ draudzē (laulības reģistra Nr. /numurs/).

[2] Nekustamais īpašums /Adrese C/, kadastra numurs /numurs C/, kas sastāv no zemes vienības (kadastra apzīmējums /numurs C/) 1484 m² platībā un uz zemes esošās dzīvojamās mājas, ierakstīts /nosaukums/ pilsētas zemesgrāmatas nodaļā Nr. /numurs C/ (turpmāk – nekustamais īpašums) un 2003. gada 22. decembrī īpašuma tiesība nostiprināta /Persona F/, pamatojoties uz 2003. gada 30. oktobra pirkuma līgumu.

[3] /Persona A/ 2023. gada 3. maijā cēlusi tiesā prasību pret /Persona F/ par ieguldījuma bijušā laulātā atsevišķajā mantā atlīdzināšanu.

Prasības pieteikumā norādīti šādi apstākļi un pamatojums.

[3.1] Nekustamais īpašums, uz kuru īpašuma tiesība zemesgrāmatā nostiprināta atbildētājam, tika iegādāts 2003. gada 30. oktobrī pušu laulības laikā, pastāvot kopīgai saimniecībai, lai nodrošinātu ģimeni ar dzīvesvietu.

Dzīvojamā māja bija sliktā stāvoklī, tādēļ sākotnēji ģimene dzīvoja vienā istabā. Lai uzlabotu ģimenes dzīves apstākļus, dzīvojamās mājas pārbūvei un remontam, kā arī jaunas piebūves un pagraba izbūvei tika ieguldīti laulāto kopīgie līdzekļi un prasītājas 2006. gada 14. augustā saņemtais aizdevums 20 000 EUR, tā kā viņas darba alga bija ievērojami lielāka par atbildētāja darba algu. Rezultātā tika renovēta dzīvojamā māja un uzbūvēta piebūve divos stāvos, kur pirmajā stāvā bija izvietota liela zāle, virtuve, vannasistaba un tualete, bet otrajā stāvā – liela zāle, tualete un trīs guļamistabas. Tāpat tika uzbūvēts plašs pagrabs.

Tādējādi laulības laikā, pastāvot laulāto kopdzīvei un kopīgai saimniecībai, t. i., vairāk nekā desmit gadu garumā tika ievērojami palielināta nekustamā īpašuma vērtība. Nekustamā īpašuma vērtības palielināšanā prasītāja

ir ieguldījusi lielāko daļu no savas darba algas, kā arī sniegusi ieguldījumu ar tiešu un netiešu līdzdalību – ikdienas rūpēm par ģimeni, audzinot divus mazgadīgus bērnus, uzturot kārtību, risinot dažādus sadzīves jautājumus, ieguldīto darbu mājas un teritorijas labiekārtošanā. Turklāt prasītāja bija uzņēmusies atbildību par dzīvojamās mājas pārbūvei saņemtā aizdevuma segšanu, un līdz 2017. gadam viņa atmaksāja bankai aizdevumu kopā 29 843,12 EUR. Tā kā prasītājas rīcībā nav citu pierādījumu par veikto ieguldījumu, viņas ieskatā izdarītā ieguldījuma apmēru varētu aprobežot ar atmaksāto aizdevumu.

[3.2] Pēc pušu laulības šķiršanas nekustamais īpašums palika atbildētāja īpašumā. Prasītāja mēģināja jau laulības šķiršanas lietā iesniegt pretprasību par viņas ieguldījuma nekustamajā īpašumā atlīdzināšanu, taču ar /nosaukums/ rajona tiesas 2018. gada /datums/ lēmumu tika atteikts pieņemt pretprasību, jo nebija samaksāta valsts nodeva.

Līdz ar to strīds par mantu laulības šķiršanas lietā netika atrisināts. Prasītāja neapstrīd atbildētāja īpašuma tiesību uz nekustamo īpašumu, tomēr uzskata, ka viņai pienākas kompensācija par izdarīto ieguldījumu, jo tieši ar viņas līdzdalību ir ievērojami palielinājusies nekustamā īpašuma vērtība.

[3.3] Prasība pamatota ar Civillikuma 84., 101. un 1779. pantu.

[4] Ar Kurzemes rajona tiesas 2024. gada 12. decembra spriedumu prasība apmierināta tās uzturētajā apmērā, t. i., no atbildētāja par labu prasītājai piedzīta atlīdzība 18 921,56 EUR par ieguldījumu bijušā laulātā atsevišķajā mantā, kā arī tiesāšanās izdevumi 2653,04 EUR, kopā 21 574,60 EUR.

[5] Izskatījusi lietu sakarā ar atbildētāja apelācijas sūdzību, Kurzemes apgabaltiesa ar 2025. gada 12. jūnija spriedumu prasību noraidījusi, piedzinusi no prasītājas tiesāšanās izdevumus atbildētāja labā – 897,84 EUR un valsts labā – 11 EUR, atbildētājam un valstij noteikusi tiesības par laiku līdz sprieduma izpildei (izsoles noslēguma dienai) saņemt likumiskos 6 % gadā no visas ar spriedumu piedzītās, bet nesamaksātās summas.

Spriedums pamatots ar tālāk norādītajiem motīviem.

[5.1] Lai pareizi izspriestu konkrēto strīdu, vispirms jānosaka ieguldījuma, kas bija par pamatu atbildētājam piederošā nekustamā īpašuma vērtības palielinājumam, esība. Pēc tam jākonstatē apmērs, par kādu laulības laikā laulāto sadarbības un ar to saistītās viņu mantas masu mijiedarbības rezultātā ir palielinājusies viena laulātā atsevišķā nekustamā īpašuma vērtība. Un visbeidzot jānosaka atlīdzība ieguldījumu izdarījušajam laulātajam tādā apmērā, kādā uz viņa darbības un līdzekļu rēķina ir palielinājusies otrā laulātā atsevišķās mantas vērtība.

Prasītāja apgalvo, ka viņas ieguldījums bija naudas līdzekļi, jo viņa pelnīja vairāk nekā atbildētājs, un ka viņas ieguldījumu veido saņemtā aizdevuma rezultātā iegūtie naudas līdzekļi nekustamā īpašuma renovācijas, kā arī piebūves un pagriba izbūvei.

Līdz ar to tiesai primāri jānoskaidro, vai prasītājai bija atsevišķa manta, ko viņa ieguldīja atbildētāja atsevišķajā mantā, lai pēc tam varētu spriest par „atbilstošas atlīdzības” piedziņu.

[5.2] Prasītāja un AS „SEB Latvijas Unibanka” 2006. gada 14. augustā noslēdza kredīta līgumu, kas grozīts ar 2009. gada 30. jūlijā un 2013. gada 4. februārī parakstīto vienošanos, par aizdevumu 20 000 LVL ar izmantošanas mērķi – „Mājas remonts”. Aizdevuma summa līguma noslēgšanas dienā tika ieskaitīta prasītājas norēķinu kontā bankā. Kā izriet no norēķinu konta izraksta, tajā esošie līdzekļi tika izņemti gan bankā, gan no bankomāta, gan pārskaitīti fiziskām personām. Šajā laikā naudas līdzekļi norēķinu kontā tika arī ieskaitīti, nenorādot pamatojumu.

Atbilstoši maksājumu grafikam laikā no 2006. gada 14. augusta līdz 2018. gada 18. janvārim prasītāja maksāja bankai pa daļām gan aizdevuma pamatsummu, gan procentus. Proti, šajā laika posmā viņa atmaksāja aizdevuma daļu kopā 29 843,12 EUR (pamatsummu 16 607,08 EUR un procentus 13 236,04 EUR). Savukārt atlikušā aizdevuma maksājumus no 2018. gada 8. jūnija veica atbildētājs.

[5.3] Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras (turpmāk – VSAA) izziņās redzams, ka laika posmā no 2006. gada augusta līdz 2018. gada maijam prasītājam bija ienākumi 137 320,56 EUR, bet atbildētājam – 108 578,62 EUR.

Pēc pušu kopdzīves pārtraukšanas prasītāja 2017. gada 17. un 24. jūlijā saņēma mantojumu 8976,86 EUR. Turklāt 2017. gada 26. un 27. jūlijā, 3. un 6. septembrī bankomātā skaidrā naudā tika izņemti kopā 8800 EUR. Lietā nav pierādījumu, ka prasītāja šo naudu, kas saskaņā ar Civillikuma 91. pantu ir viņas atsevišķā manta, būtu ieguldījusi nekustamajā īpašumā.

Prasītāja ir izvēlējusies nenorādīt pilnīgu sava norēķinu konta pārskatu, jo nav iesniegusi pierādījumus par konta stāvokli laika posmā no 2011. gada 1. janvāra līdz 2013. gada 31. decembrim.

[5.4] Saistība, kas izriet no iepriekšminētā kredīta līguma, faktiski radusies pušu ģimenes kopīgās saimniecības vešanas ietvarā. Līdz ar to šī naudas saistība ir iekļaujama laulāto kopīgās mantas sastāvā. Nav nozīmes faktam, ka laulības laikā prasītāja pelnīja vairāk. Lietā nav iesniegti pierādījumi, ka puses būtu vienojušās par gūto ienākumu sadalīšanu atsevišķos ienākumos, atkarībā no tā, kurš laulātais tos guvis. Rezultātā laulības laikā prasītājas norēķinu kontā visi ieskaitītie ienākumi (kredīts, darba alga, pabalsti, trešo personu pārskaitījumi) atzīstami par laulāto kopīgo mantu, jo iegūti laikā, kad pastāvēja pušu kopdzīve un kopīga saimniecība. No minētās kopīgās mantas tika pildītas arī kredītsaistības. Līdz ar to nav nozīmes apstāklim, kurš no laulātajiem deva līdzekļus no kopīgajiem naudas līdzekļiem kredīta atmaksai, tādēļ nav pamatots prasītājas arguments, ka saņemtā kredīta līdzekļi veido viņas ieguldījumu nekustamajā īpašumā.

Turklāt laika posmā no 2006. gada 1. janvāra līdz 2010. gada 31. decembrim no prasītājas norēķinu konta izņemtā kredīta summa pati par sevi neliecina, ka tā tika ieguldīta nekustamā īpašuma uzlabošanai. No norēķinu konta pārskatiem nevar izsecināt, ka tajā esošās naudas summas būtu atzīstamas par prasītājas atsevišķiem līdzekļiem, kas ieguldīti nekustamajā īpašumā. Tāpat arī apstāklis, ka kredīta summa tika ieskaitīta prasītājas norēķinu kontā, nepadara minēto summu par viņas atsevišķo mantu. Kā izriet no pirmās instances tiesā nopratināto liecinieku liecībām, abi laulātie strādāja algotu darbu un izsniedza viens otram naudas līdzekļus, turklāt atbildētājam bija arī papildu darbs, lai tādā veidā nodrošinātu ģimenes vajadzības un kredīta atmaksāšanu.

Tādējādi nav apstiprinājusies prasītājas atsevišķo naudas līdzekļu ieguldīšana nekustamajā īpašumā, kas izslēdz pamatu vērtēt pierādījumus, kas attiecināmi uz nekustamā īpašuma vērtības palielinājumu laulāto kopdzīves laikā.

[5.5] Pirmā instances tiesa kļūdījusies, sadalot pušu pierādīšanas pienākumu, kā arī nav pareizi novērtējusi lietas faktiskos apstākļus, pušu mantisko attiecību raksturu laulības laikā, lai nodalītu jēdzienu „viena laulātā atsevišķā manta” no jēdziena „laulāto kopīgā manta”, un tādējādi nepamatoti atbrīvojuši prasītāju no pierādīšanas pienākuma.

[6] Par minēto spriedumu prasītāja iesniegusi kasācijas sūdzību, kurā lūdz spriedumu atcelt un nodot lietu jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

Kasācijas sūdzībā norādīti šādi argumenti.

[6.1] Apelācijas instances tiesa pārkāpusi Civilprocesa likuma 189. panta trešo daļu, 190. pantu un 193. panta piekto daļu, kas noveda pie piemērojamo materiālo tiesību normu, tostarp Civillikuma 84. panta nepareiza iztulkojuma un lietas netaisnīga iznākuma.

Pirmkārt, apgabaltiesa nepamatoti uzskata, ka laulātais var izprasīt ieguldījumu otrā laulātā atsevišķajā mantā vienīgi tad, ja ieguldījums izdarīts no viņa atsevišķiem līdzekļiem. Šāds viedoklis ir pretrunā Civillikuma 84. panta jēgai un mērķim atbilstoši laulāto solidaritātes principam panākt taisnīgu izlīdzinājumu laulāto savstarpējo mantisko attiecību jomā laulības šķiršanas gadījumā. Gluži pretēji viena laulātā līdzekļi, pat ja tie tiek uzskatīti par laulāto kopīgiem līdzekļiem, kas tiek ieguldīti otrā laulātā atsevišķajā mantā un tādējādi būtiski palielinās tās vērtība, pieder laulātajiem līdzīgās daļās. Līdz ar to laulības izbeigšanas gadījumā laulātais, kurš laulības laikā izdarījis ieguldījumu otrā laulātā mantā, tiesīgs prasīt vismaz pusi no šiem ieguldītajiem līdzekļiem.

Otrkārt, situācijā, kad nekustamais īpašums, kura sastāvs palielinājies un tā vērtība pieaugusi tieši laulāto kopdzīves un kopīgas saimniecības pastāvēšanas laikā vairāk nekā desmit gadu garumā, tostarp tieši un netieši līdzdarbojoties prasītājam, palika atbildētāja īpašumā, negatīvs risinājums – prasības par izdarītā ieguldījuma atlīdzināšanu pilnīga noraidīšana – ir krasā pretrunā gan ar taisnīguma apsvērumiem, gan arī ar laulāto solidaritātes principu, no kā izriet laulāto savstarpējais pienākums vienam par otru gādāt un kopīgi rūpēties par ģimenes labklājību.

[6.2] Apelācijas instances tiesa pārkāpusi Civilprocesa likuma 5. panta sesto daļu, jo pārsūdzētais spriedums neatbilst judikatūrai, kas izveidojusies jautājumā par ieguldījuma izdarījušā laulātā tiesībām uz atlīdzību.

Piemēram, Augstākā tiesas mājaslapā publicētajā Senāta 2016. gada [...] spriedumā lietā Nr. SKC-[D]/2016 noteikts tiesas pienākums patstāvīgi kvalificēt prasības pamatu un noteikt piemērojamās tiesību normas strīda izšķiršanai. Proti, Senāts atzinis, ka jautājums par ieguldījuma izdarījušā laulātā tiesībām uz atlīdzību, izņemot Civillikuma 101. pantā paredzēto gadījumu, likumā tiešā veidā nav regulēts, tādēļ strīds izšķirams *praeter legem* kārtībā, konstatējot un aizpildot likuma vai tiesību robu saskaņā ar Civilprocesa likuma 5. panta piekto daļu. Turklāt noregulējot laulāto strīdīgās mantiskās attiecības laulības šķiršanas gadījumā, ir jāpanāk abu laulāto mantisko interešu taisnīga izlīdzināšana. Līdz ar to tam laulātajam, kas ir piedalījies ar savu ieguldījumu (naudu, darbu u. c.) ēkas celšanā uz otrajam laulātajam piederošās zemes, izbeidzoties laulībai, jāsaņem atbilstoša atlīdzība par izdarīto ieguldījumu. Atlīdzība par otrā laulātā atsevišķajā mantā izdarītajiem ieguldījumiem var būt lielāka par viņa faktiskajiem izdevumiem naudas izteiksmē, jo tās noteikšanā jāņem vērā arī prasītājas darbība visplašākajā nozīmē, kuras rezultātā atbildētāja nekustamā īpašuma vērtība pieaugusi.

Apelācijas instances tiesa minētās judikatūras atziņas nav ņēmusi vērā, jo aprobežojusies vienīgi ar prasītājas ieņēmumu un izdevumu naudas izteiksmē virspusēju pārbaudi, kas noveda pie kļūdaina secinājuma par pierādījumu neesību ieguldījuma izdarīšanai nekustamajā īpašumā, lai gan tieši laulāto kopdzīves un kopīgas saimniecības laikā būtiski palielinājās atbildētājam atsevišķi piederošā nekustamā īpašuma vērtība. Tomēr apelācijas instances tiesa pierādījumus par nekustamā īpašuma vērtības būtisku pieaugumu atstājusi bez ievērības.

Tāpat pārsūdzētajā spriedumā nav dots pamatojums, kādu apsvērumu dēļ apelācijas instances tiesa nepiekrīt pirmās instances tiesas spriedumā ietvertajiem motīviem. Apelācijas instances tiesa aprobežojusies ar vispārīgām frāzēm par pierādījumu nepareizu novērtēšanu un pierādīšanas pienākuma kļūdainu sadalījumu starp pusēm, nepaskaidrojot, kā tas izpaužas un ietekmē pirmās instances tiesas spriedumā ietverto lietas iznākumu un kāds ir tiesiskais pamats pretēja sprieduma taisīšanai.

[7] Paskaidrojumos sakarā ar prasītājas kasācijas sūdzību atbildētājs norādījis, ka uzskata kasācijas sūdzību par nepamatotu, bet apelācijas instances tiesas spriedumu par tiesisku un pamatotu.

Motīvu daļa

[8] Pārbaudījis sprieduma likumību attiecībā uz personu, kura to pārsūdzējusi, un attiecībā uz argumentiem, kas minēti kasācijas sūdzībā, kā to nosaka Civilprocesa likuma 473. panta pirmā daļa, Senāts atzīst, ka pārsūdzētais spriedums ir atceļams turpmāk norādīto apsvērumu dēļ.

[9] Senātam ir jāatbild uz tiesību jautājumu – vai laulātais ir tiesīgs saņemt atlīdzību par ieguldījumu otrā laulātā atsevišķajā mantā vienīgi tad, ja šis ieguldījums ir veikts no ieguldījumu izdarījušā laulātā atsevišķās mantas, vai tomēr atlīdzības noteikšanā jāņem vērā arī ieguldījumu izdarījušā laulātā darbība visplašākajā nozīmē, kuras rezultātā ir būtiski palielinājusies otrajam laulātajam atsevišķi piederošā manta.

[10] Prasītāja cēlusi prasību par ieguldījuma bijušā laulātā atsevišķajā mantā atlīdzināšanu un šo prasījumu pamatojusi ar to, ka laulības laikā atbildētājam piederošajā nekustamajā īpašumā tika veikta dzīvojamās mājas renovācija, uzbūvēta piebūve un pagrabs ar prasītājas līdzdalību, kas izpaudusies darbībās, celtniecības finansēšanā no viņas atsevišķiem naudas līdzekļiem (darba algas un saņemtā kredīta), kā arī, izlietojot šim mērķim laulāto kopīgos naudas līdzekļus.

Lietā nav strīda, ka nekustamais īpašums iegūts 2003. gada 30. oktobrī pušu laulības laikā, kad pastāvēja gan laulāto kopdzīve, gan kopīga saimniecība, un tas tika izmantots kā ģimenes mājoklis. Turklāt prasītāja neapstrīd atbildētāja īpašuma tiesības nostiprinājuma pareizību zemesgrāmatā un atzīst šo nekustamo īpašumu par atbildētāja atsevišķo mantu, izvirzot prasījumu par viņas ieguldījuma šajā mantā atlīdzināšanu kā vienīgo iespējamo laulāto strīdīgo mantisko attiecību noregulēšanas veidu.

Noraidīdama prasību, apelācijas instances tiesa atzinusi, ka prasītāja nav pierādījusi viņas atsevišķo naudas līdzekļu ieguldījumu atbildētājam piederošajā nekustamajā īpašumā, tādēļ nav pamata pievērsties izvērtējumam, par kādu bijušo laulāto kopdzīves laikā pušu sadarbības rezultātā palielinājusies nekustamā īpašuma vērtība.

Šāds apelācijas instances tiesas slēdziens balstīts uz nepilnīgiem un kļūdainiem apsvērumiem, kā arī kļūdainu konstatēto apstākļu juridisko novērtējumu, turklāt neatbilst judikatūrai, kas izveidojusies jautājumā par laulātā tiesībām uz atlīdzību par ieguldījumu otrā laulātā atsevišķajā mantā, uz ko pamatoti norādīts kasācijas sūdzībā.

[10.1] Judikatūrā ir atzīts, ka laulāto strīdos par mantu tiesai ir jāsniedz noregulējums arī tādai situācijai, kad laulības laikā viena laulātā atsevišķajā mantā otrais laulātais iegulda savu atsevišķo mantu vai arī viena laulātā atsevišķajā mantā tiek ieguldīta abu laulāto kopīgā manta. Šādā gadījumā ieguldījumu izdarījušajam laulātajam ir atzīstamas no Civillikuma 84. panta (laulība rada vīram un sievai pienākumu būt savstarpēji uzticīgiem, kopā dzīvot, vienam par otru gādāt un kopīgi rūpēties par ģimenes labklājību) atvasināmas tiesības uz taisnīgas atlīdzības saņemšanu par savu ieguldījumu laulības šķiršanas gadījumā. Proti, no minētās normas izriet laulāto solidaritātes princips kā tiesiskais pamats ieguldījumu izdarījušā laulātā tiesībām saņemt atbilstošu atlīdzību, vadoties no otrā laulātā atsevišķās mantas vērtības pieauguma (sk., piemēram, *Senāta 2016. gada [...] sprieduma slēgta statusa lietā Nr. SKC-[D]/2016, [...], 8. punktu, 2018. gada [...] sprieduma slēgta statusa lietā Nr. [C]/2018, [...], 12.3. punktu, 2019. gada 26. jūnija sprieduma lietā Nr. SKC-157/2019, ECLI:LV:AT:2019:0626.C30581316.4.S, 6.3 punktu, 2021. gada [...] sprieduma slēgta statusa lietā Nr. [C]/2021, [...], 7. punktu).*

Tādējādi Senāts vairākkārt ir uzsvēris, ka tiesisko pamatu ieguldījumu izdarījušā laulātā tiesībām saņemt atbilstošu atlīdzību no otrā laulātā atsevišķās mantas vērtības pieauguma veido Civillikuma 84. panta tiesisko sastāvu veidojoši apstākļi, jo šāds ieguldījums ir ar laulību saistīts un tam ir izšķiroša nozīme, izspriežot laulāto strīdu par ieguldījumu.

Lai rastos laulātā tiesība uz atbilstošu atlīdzību, nav šaubu, ka jābūt izdarītam ieguldījumam otrajam laulātajam atsevišķi piederošajā mantā laulības laikā, turklāt ar ieguldījumu izdarījušā laulātā noteikti izteiktu vai no konkrēta gadījuma apstākļiem izrietošu nodomu kopīgi ar otro laulāto izveidot, uzturēt un īstenot laulāto kopdzīvi un nodrošināt ģimenes labklājību. Šāds ar laulību saistīts un ar to nosacīts viena laulātā ieguldījums otrā laulātā mantā parasti tiek izdarīts, tiesiski pamatoti paļaujoties uz laulības turpmāku pastāvēšanu un cita starpā uz iespēju arī turpmāk kopīgi ar otru laulāto piedalīties laulības laikā iegūto labumu baudīšanā. Ieguldījums var tikt izdarīts ne tikai ar laulātā darbu (izpildījums darba veidā), bet arī izlietojot viņa personīgos naudas vai cita veida naudā novērtējamus līdzekļus. Proti, ieguldījums var izpausties, piemēram, kā dzīvojamās mājas uzbūvēšana paša spēkiem uz otrajam laulātajam atsevišķi piederoša zemesgabala vai kā piedalīšanās dzīvojamās mājas remontā (pārbūvē) ar savu darbu vai naudas līdzekļiem, vai arī ar otrā laulātā piekrišanu otrajam laulātajam atsevišķi piederošā manta var tikt finansēta, izlietojot laulāto kopīgās mantas līdzekļus. Tāpat arī laulātā ikdienas rūpes par mājāsaimniecību un laulāto kopīgiem bērniem tiek uzskatītas par būtisku ieguldījumu ģimenes labklājības veidošanā un nodrošināšanā.

Līdz ar to Senāts pievienojas juridiskajā literatūrā izteiktajam viedoklim, ka laulātā ieguldījums ir vērsts uz otrajam laulātajam atsevišķi piederoša mantiska labuma uzturēšanu, kā arī tā vērtības paaugstināšanu (piemēram, dzīvojamās mājas uzbūvēšana vai tās paplašināšana rekonstrukcijas rezultātā, uzceļot piebūvi, centrālās apkures ierīkošana, zemesgabala labiekārtošana u. tml.). Mantiska labuma vērtības paaugstināšana nozīmē tā izmantošanas iespēju uzlabošanu vai ienesīguma palielināšanu (sk. *Kalniņš E. Laulāto manta laulāto likumiskajās mantiskajās attiecībās. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2010, 149., 167.-168.lpp.*).

Tādējādi pārsūdzētā sprieduma motīvu daļā ietvertā motivācija, ka ieguldījums otrā laulātā atsevišķajā mantā var tikt izdarīts vienīgi no laulātā personīgajiem naudas līdzekļiem (atsevišķās mantas), ir kļūdaina un

neatbilst nedz judikatūrai, nedz juridiskajā literatūrā izteiktajam viedoklim par to, kā var izpausties šāda veida ieguldījums.

[10.2] Apelācijas instances tiesa, analizējot laulāto likumiskās mantiskās attiecības, nodibināja, un kasācijas kārtībā tas netiek apstrīdēts, ka abi laulātie strādāja algotu darbu un savus ienākumus novirzīja ģimenes un mājsaimniecības vajadzībām, t. i., finansēja no laulāto kopīgās mantas. Pusēm ir divi bērni (/bērns/ – dzimis /datums/ un /bērns/ – /dzimis/ /datums/), par kuriem bērnu kopšanas atvaļinājuma laikā rūpējusies prasītāja. Tāpat tiesa konstatēja, ka katram laulātajam bija savs norēķinu konts bankā, no kuriem izņemtie naudas līdzekļi tika izmantoti mājsaimniecības un ģimenes vajadzībām. Turklāt atbildētājam piederošā nekustamā īpašuma, kas bija ģimenes mājoklis, renovācijai, remontam un paplašināšanai prasītāja 2006. gada 14. augustā atbilstoši noslēgtajam kredīta līgumam ar AS „SEB Latvijas Unibanka” saņēma aizdevumu 20 000 LVL, savukārt atbildētājs galvoja par prasītājas saistībām un iekļāja viņam piederošo nekustamo īpašumu minēto saistību izpildes nodrošināšanai (sk.*lietas 1. sējuma 12.-43. lapu.*). Nav strīda, ka laika posmā no 2006. gada 14. augusta līdz 2018. gada 18. janvārim prasītāja pildīja no kredīta līguma izrietošās saistības atbilstoši grafikam un no sava norēķinu konta sedza kopā 29 843,12 EUR (aizdevuma pamatsummu 16 607,08 EUR un procentus 13 236,04 EUR). Tas nozīmē, ka prasītāja noslēdza aizdevuma līgumu ģimenes vajadzībām, proti, lai uzlabotu dzīves apstākļus nekustamajā īpašumā, kas bija ģimenes mājoklis.

Kā redzams lietas materiālos, un par to lietā nav strīda, puses kopā ar bērniem dzīvoja nekustamajā īpašumā, tostarp laikā, kad notika dzīvojamās mājas renovācija, piebūves un pagraba būvniecība, un tā bija viņu vienīgā kopīgā dzīvesvieta ilgstošu laika posmu (līdz brīdim, kad 2016. gadā puses pārtrauca laulāto kopdzīvi un kopīgas saimniecības vešanu).

No publiski pieejamās informācijas Kadastra informācijas sistēmā izriet, ka atbilstoši būvprojektam dzīvojamās mājas būtiskākie pārbūves darbi tika pabeigti 2012. gadā, tostarp arī pilnībā bija pabeigtas un labiekārtotas atsevišķas telpas, kā rezultātā palielinājās būves apjoms no 74,2 m² uz 234,7 m², tika nomainīti logi, jumts, izveidots pieslēgums pilsētas ūdensapgādes tīkliem, uzstādīts apkures katls, u. tml. labiekārtots gan mājoklis, gan apkārtnē.

Turklāt pirmās instances tiesā nopratinātie liecinieki /Persona D/, /Persona C/ un /Persona B/ apliecināja, ka abi laulātie piedalījušies nekustamā īpašuma pārbūvē un labiekārtošanā gan ar savu darbu, gan finanšu līdzekļiem, tostarp prasītāja veikusi maksājumus un devusi skaidru naudu gan materiālu iegādei, gan samaksai par darbu piesaistītajiem strādniekiem (tiesas 2024. gada 25. aprīļa sēdes protokols, sk.*lietas 1. sējuma 183.-186. lapu*).

Tādējādi ievērojami pieauga nekustamā īpašuma vērtība (sk. *lietas 1. sējuma 97.-136. lapu par nekustamā īpašuma novērtēšanu*).

Tomēr minēto apstākļu kopumam, kam ir būtiska nozīme, jo tie citastarp atspoguļo prasītājas vērā ņemamas darbības ģimenes labklājības nodrošināšanā, pavairojot mantu, uz laulības laikā gūto ienākumu rēķina, kas tieši vai netieši sekmējuši atbildētājam piederošā nekustamā īpašuma sastāva palielinājumu, tā vērtības pieaugumu, apelācijas instances tiesa vispār nav pievērsusies un šo apstākļu tiesisko nozīmi kontekstā ar Civillikuma 84. pantā nostiprināto laulāto solidaritātes principu nav analizējusi.

Tāpat Senāta ieskatā pats par sevi fakts, ka prasītāja norēķiniem izmantoja naudas līdzekļus no sava konta, kurā tika uzglabāti viņas laulības laikā gūtie ienākumi, ir nepietiekams, lai atzītu tos par laulāto kopīgo mantu. Lai noteiktu šo līdzekļu tiesisko dabu, nepieciešams noskaidrot, kādas norunas pastāvēja starp pusēm attiecībā uz laulības laikā gūtajiem ienākumiem – viena laulātā atsevišķā manta, laulāto kopīgā manta vai arī gūto ienākumu daļēja šķirtība. Šādā aspektā tiesa lietas apstākļus nav skaidrojusi.

Tādējādi šādos apstākļos tiesas slēdzienu, ka prasītāja laulības laikā nav izdarījusi kādu ieguldījumu atbildētāja mantā, t. i., nekustamajā īpašumā, nevar atzīt par pamatotu.

[10.3] Apgabaltiesa, atzīstot, ka prasītājai ir tiesības saņemt atlīdzību par ieguldījumu bijušā laulātā atsevišķajā mantā tikai tad, ja viņa pierāda, ka ir ieguldījusi atbildētāja nekustamajā īpašumā savu atsevišķo mantu, ir nepareizi iztulkojusi Civillikuma 84. pantu.

Aprobežojot laulātā tiesības uz atbilstošu atlīdzinājumu tikai ar tādu ieguldījumu, kas ir veikts no atsevišķas mantas, nepamatoti tiek sašaurināta ieguldījuma izpratne laulāto mantisko attiecību kontekstā, tostarp netiek ņemts vērā, ka ieguldījums var izpausties kā viena laulātā piekrišana palielināt otrā laulātā atsevišķās mantas vērtību, izmantojot kopīgo mantu, piemēram, finansējot uzlabojumus atsevišķajā īpašumā no laulāto kopīgajiem līdzekļiem. Tāpat laulāto mantisko attiecību kontekstā ieguldījums nav aprobežojams ar mantiski novērtējamo, bet ir vērtējams plašāk, iekļaujot arī tādas darbības kā, piemēram, mājsaimniecības vešana ikdienā un laulāto kopīgo bērnu ikdienas aprūpe un uzraudzība u. tml..

[10.4] Apkopojot iepriekš izklāstītos apsvērumus, Senāts atzīst, ka apelācijas instances tiesa nav noskaidrojusi visus lietas apstākļus un novērtējusi tos kopsakarā ar pierādījumiem, kuriem ir nozīme strīda pareizai izšķiršanai, kā to prasa Civilprocesa likuma 8. panta pirmās daļas, 97. panta un 193. panta piektās daļas normās ietvertie priekšraksti, kas varēja novest pie lietas nepareiza un netaisnīga iznākuma. Līdz ar to spriedums atceļams, tostarp arī daļā par tiesāšanās izdevumu piedziņu, jo atlīdzināmo tiesāšanās izdevumu apmērs ir atkarīgs no lietas iznākuma.

[11] Senāts uzskata par nepieciešamu papildus norādīt, ka taisot pretēju spriedumu, apelācijas instances tiesa nav ievērojusi arī Civilprocesa likuma 432. panta piektās daļas noteikumus, kas prasa motivēt attieksmi pret pirmās instances tiesas spriedumu, jo savu attieksmi pret zemākās instances tiesas spriedumā ietvertajiem argumentiem izteikusi formāli. Proti, apgabaltiesa aprobežojusies ar apgalvojumu par pierādījumu nepareizu novērtēšanu un pierādīšanas pienākuma kļūdainu sadalījumu starp pusēm, taču nav paskaidrojusi, kā šī nepareizība izpaudusies un kādu apsvērumu dēļ šis novērtējums ir kļūdainis.

Attieksmes pret pirmās instances tiesas spriedumu norādīšana ir ne vien apelācijas instances tiesas sprieduma īpatnība, bet arī šā sprieduma argumentācijas svarīga sastāvdaļa, jo atzinums par zemākā instancē izšķirtā strīda atšķirīgu risinājumu vienmēr prasa pārliecinošu pamatojumu (sk., piemēram, *Senāta Civillietu departamenta 2018. gada 27. jūlija sprieduma lietā Nr. SKC-158/2018, [ECLI:LV:AT:2018:0727.C04392213.1.S](#), 8.2.punktu*).

[12] Tā kā spriedums tiek atcelts, atbilstoši Civilprocesa likuma 458. panta otrajai daļai /Persona A/ atmaksājama drošības nauda 300 EUR (sk.*lietas 2. sējuma 199. lapu*).

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 474. panta 2. punktu, Senāts

nosprieda

atcelt Kurzemes apgabaltiesas 2025. gada 12. jūnija spriedumu un nodot lietu jaunai izskatīšanai Kurzemes apgabaltiesā;

atmaksāt /Persona A/ drošības naudu 300 EUR (trīs simtieuro).

Spriedums nav pārsūdzams.

Senatore I. Garda Senators N. Salenieks Senators G. Ungurs